

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1714

Q. 48. Quid agendum sit, si post contractum Matrimonium suboriatur
dubium de illius valore.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42682

causâ non habet culpam, concupiscentiæ verò facta
tamen cum conjugē, veniale: S. Th. 4. contra gentes
c. 87. n. 5. & in supplem. q. 49. a. 6. dicit, inor-
dinatum esse veneris uti propter solam delecta-
tionem, quæ omnia confirmantur ex dictis l. 1.
à n. 312. ubi ostendi, si quis comedat, bibat,
audiat musicam, olfaciat flores, positivè siste-
do in voluptate, quam inde habet, peccare ve-
nialiter, ex quo infertur n. 313. probabilius vide-
ri, quòd non dentur actus humani in individuo
indifferentes.

295. §. 8. Aliqui apud *Aversam* putârunt esse mo-
tale, si conjuges habeant copulam ob volup-
tatem, sed ex *S. August. S. Th.* & aliis communissimi
satis certum est, per se loquendo, esse veniale
tantum.

296. §. 9. Si actus conjugalis fiat propter volup-
tatem tanquam propter finem primario fini Ma-
trimoni subordinatum, id est, si velint actum
conjugalem propter voluptatem in ordine ad
generandam prolem, ita ut non sistant in volup-
tate, sed hanc habeant pro fine intermedio rela-
to ad generationem prolis tanquam ad finem
ulteriorem & primarium, nullo modo peccant,
quia Deus & natura voluptatem illam com-
pugnam destinârunt ad generationem prolis, ergo
quæruntilam ad finem à Deo & natura illi pro-
positum, ergo ordinatè & licitè, neque damna-
tur propositio dicens, opus conjugii ob volup-
tatem exercitum carere culpâ, sed ob solam vo-
luptatem exercitum, & ideo etiam dixi l. 5. n.
312. Si quis voluptatem, quæ capitur ex cibo
vel potu, referat ad honestum finem, nullo mo-
do peccare.

297. Q. 48. Quid agendum sit, si post contractum Ma-

Matrimonium, suboritur dubium de illius valore. R. Car-
 rari. in Theol. fundam. n. 1424. negat dari pos-
 se prudens dubium de valore Matrimonii bonâ
 fide contracti, quia possessio, quam non elidit
 dubium, est & manet motivum grave pro valo-
 re. Opinionem illam fusè confutat Carden. in 1.
 crisi. d. 6. à n. 169. & posse prudens dubium sub-
 oriri, constabit ex dicendis; Itaque in dubio de
 valore Matrimonii videntur tenenda sequentia.

§. 1. In dubio circa valorem Matrimonii, 298.
 standum est in utroque foro potiùs pro valore,
 quam invaliditate ipsius, Sanch. l. 1. d. 13. à n.
 5. ideòque etiam singularis opinio unius Docto-
 ris stantis pro valore Matrimonii, si probabili
 ratione nitatur, præferri debet sententiæ plu-
 rium, valorem oppugnantium, Boss. Sperell. Sanch.
 n. 7. Gob. in Quin. tr. 1. n. 195. Delb. c. 8. d. 20. f.
 1. à n. 16. Ratio est, quia Matrimonium est cau-
 sa favorabilis, pro qua standum, Cap. Ex litteris
 De probat. Et universim, Actus in dubio debet in-
 terpretari validus, L. Quoties, De rebus dubiis,
 Barbosa axiom. 12. n. 7. quia præsumitur pro va-
 liditate actûs, donec de invaliditate constiterit,
 Menoch. De præsumpt. l. 6. præf. 4. Tusch. v. præ-
 sumptio. concl. 620.

§. 2. Qui probabiliter putat Matrimonium 299.
 esse validum, licitè petit debitum, tum quia est
 possessio pro illo, tum etiam, quia aliquis po-
 test hic, uti & alibi sequi sententiam probabi-
 lem, & ita tenent communissimè omnes cum
 Schild. De conscientia, tr. 2. n. 126. additque re-
 cte Avesf. q. 21. f. 2. §. ult. etiamsi opinio pro in-
 validitate esset probabilior. Et hoc est confor-
 me dictis l. 1. à n. 268. de licito usu opinionis
 probabilis.

E. I.
20.

H. mor.
Claudi
a Cox
Tom VIII

C. A.

300. §. 3. Si quis probabiliter putet Matrimonium esse nullum, nec habeat probabilem rationem pro valore, dicunt *S. Anton. Sylv. Robri Schild.* nequidem posse debitum petenti reddere licet petens opinetur Matrimonium subsistere quia tenetur sibi formare conscientiam ex sua, & non ex aliena opinione. Contradicunt probabilius *Sanch. l. 2. d. 44. Bress. Merolla, Carden. in a. crisi. d. 19. n. 106.* & dicunt, debere reddere nisi de nullitate sit certus, quia possessio est pro valore Matrimonii, & consequenter pro jure petentis. Atque id videtur decidi *Cap. Inquisit. De sent. excomm. uti dicam n. 302.*
301. §. 4. Talis habens rationes probabiles pro nullitate Matrimonii, & nullas pro valore, non habeat spem obtinendi majorem certitudinem, non potest petere debitum, quia tunc tale dubium censetur vincibile, quo stante non licet operari, *Carden. à n. 113.*
302. §. 5. Si Matrimonio bonâ fide contracto superveniat dubium de valore, & post inquisitionem nil resciri, nec dubium deponi possit, prima sententia, quam tenent *S. Th. S. Bonav. S. Anton. P. Sor. Ledesm. Val. Vasq. Azor, Rebell. Pont. Hurt. Terr. Arr. Avers. q. 21. f. 2. & alii 17.* cum *Schild. tr. 6. c. 7. §. 4.* dicit, posse quidem reddere debitum, sed non petere, quia ita videtur esse decisum *Cap. Inquisit. De sent. excomm. ubi dicitur, non conscientia pulsat animum ex credulitate probabilis & discreta, quamvis non evidenti & manifesta, debitum quidem reddere potest, sed postulare non debet, ne in alterutro vel contra legem conjugii, vel contra iudicium conscientie committat offensam.* Rationem dat *Schild.* quia licet is, qui bonâ fide accepit possessionem bonorum fortunæ, dubio superveniente recusat

re & eis frui possit, quia scilicet potestas Superioris translato per jus altum dominio aufert à tali dubio possessore malitiam, quæ fortè esset in de-
 reptione rei, si fuit, vel sit aliena, tamen cum nemo tollere possit malitiam à fornicatione, dubio superveniente non videtur posse peti de-
 bitum, sicuti qui est in possessione bonæ fidei quoad Sacerdotium, superveniente prudente dubio de valore Ordinationis, nemo potest ei dare licentiam, ut celebret, quia nemo facere potest per concessionem suam, ut Ordinatio, si fortè non valuit, valida fiat. Addit, quod possit in Matrimonio non acquiratur per contractum, sed per usum corporis & cohabitationem, ut possessio Beneficii non est ex donatione, sed ex usu, at ille, qui bonâ fide accessit ad non suam, non potest petere debitum, uti concedunt omnes, ergo multò minus, qui solum bonâ fide contraxit. Hinc infert *Schilder* nec conjugem posse petere debitum, si dubitare incipiat, an Matrimonium sit invalidum ob metum: nec in casu, quo adulter promisit Matrimonium adulteræ post mortem conjugis suæ, & postea dubitat, an uxor sua vixerit tempore promissionis, aut si dubitet, an adulterium cum tali promissione commissum sit: nec in casu, quo quis prius contraxit cum una coram simplici Sacerdote, qui fortè licentiam assistendi non acceperat à Parocho, & postea etiam bonâ fide cum altera contraxit coram Parocho, atque ita dubitet, utra sit uxor; si tamen Parochus rationabiliter judicetur consensisse, ut simplex Sacerdos assisteret, putat posse adhærere primæ. *Secunda*
sententia, quam tenent *D. Sos. Vera crux, Vict. Lopez,*
Lat. Cón. Laym. Bonac. Regim. Less. Lorca, Bress. Lug.
Boss.

Boss. Bardi, Sanch. l. 2. d. 41. Dian. p. 4. tr. 3. R. 1.
 Dicaft. De restit. d. 5. à n. 221. Terill. De conf. q.
 23. n. 66. Carden. n. 107. dicunt posse etiam pe-
 tere debitum, 1. quia præmissa sufficienti dubi-
 gentiâ conjuges habent invincibilem ignoran-
 tiam de invaliditate, ergo manet possessio pro
 validitate, ergo pergere possunt supponere
 valere. 2. Durissimum est compellere homines
 culpæ immunes, ut vitam cœlibem ducant, hoc
 autem compellerentur, si uti non possint
 Matrimonio. 3. Id videtur sufficienter decisum
 à Lucio III. Cap. Dominus, uti referam n. 672.
 enim supponit, si secundo Matrimonio bonâ
 de contracto superveniat dubium de motu
 prioris conjugis, posse eum, qui bonâ fide con-
 traxit petere debitum, & alterum, etiam si malâ
 fide contraxerit, posse reddere. Similiter Cap. In-
 dabilem De frigid. & malef. dicitur, supervenien-
 te dubio de impotentia, utrumque posse ad tri-
 ennium reddere & petere debitum. Ad Cap.
 Inquisitioni, respondent aliqui, ibi tantum dicitur
 quod non liceat petere ante majorem inquiri-
 tionem: Lug. De just. d. 17. n. 88. dicit, ex con-
 textu constare, quod Pontifex ibi loquatur de
 casu, in quo conjux habet judicium probabile
 de sola nullitate Matrimonii, & nullum habet
 probabile motivum pro valore, ac tum non potest
 petere, sed tantum reddere, nisi aliunde sibi for-
 met conscientiam secundum dicta n. 300. Si autem
 sit dubium vel utrumque positivum, vel utrumque
 negativum, dicit cum Terillo & aliis etiâ licet petere
 petere, tum enim est possessio pro valore, adeo
 que etiam pro licito usu Matrimonii. Ad ratio-
 nem in oppositum patet responsio ex dictis. Non
 est simile de dubiè ordinato, nam cum per ma-
 concessio-
 dinatio, si
 menta cer-
 hinc reli-
 est tucius,
 contra cer-
 ponere per
 contabit
 secunda sen-
 tione, esse
 §. 6. D
 cum Schilde
 se reddere
 re, uti prin-
 sit alterum
 quando p
 sum dubi
 enim in hi
 tam prima
 ante negare
 dere, quan
 sequi pote
 quando Ma
 matum, &
 do alter con
 his enim cas
 de sententi
 reur peric
 nicationis,
 Ex facetur
 summo suo
 gravissimi
 fiat inde or
 pendum del
 peteri ante

concessionem vel opinionem fieri possit, ut Ordinatione, si forte non valuit, valida fiat, Sacramenta cerè exponerentur periculo nullitatis, hinc relictà etiam probabiliore ibi sequendum est tutius, secundum dicta l. 6. p. 1. à n. 104. è contra certum est aliquando licitum esse se exponere periculo materialis fornicationis, uti constat ex dicendis n. 672. & 803. Atque hæc secunda sententia videtur, saltem spectatà ratione, esse probabilior.

§. 6. Docet consequenter prima sententia cum *Schilder* §. 5. ejusmodi dubitantem non posse reddere debitum, quando non tenetur reddere, uti primo bimestri: Item si deprecando possit alterum avertere à petitione debiti: Item quando potest alteri non dubitanti detegere forum dubium sine summo suo incommodo, si enim in his casibus petat alter, secundum illam primam sententiam petet illicitè, ergo potest negare. Addit, etiam tum non posse reddere, quando intra breve tempus veritatem assequi potest vel petere dispensationem, aut quando Matrimonium non est adhuc consummatum, & movetur lis de nullitate, aut quando alter commisit adulterium, incestum &c. illis enim casibus non tenetur reddere. Sed secunda sententia, quanvis ista omnia suadeat, ut vitetur periculum etiam materialis tantum fornicationis, de rigore tamen ad illa non obligat. Et fatetur etiam *Schild.* talem non teneri cum summo suo incommodo, v. g. cum periculo gravissimi mali, aperire dubium conjugii, licet fiat inde oriturum esse dubium, & sic non pendendum debitum, sed posse tum reddere: nec teneri ante consummationem ingredi Religio-

Ex
203

H. mor.
Claudi
a Crox
Tom VIII

ca

gionem, ut se perplexitate liberet; nec pro
 jori securitate teneri de novo contrahere, si v. g.
 dubitet de servitute uxoris, de metu in contra
 hendo &c. quia causa, ex qua immediate se
 quantur effectus tum malus tum bonus bonita
 tate suâ elidens malitiam alterius, licitè poterit
 poni ex intentione obtinendi effectum bonum
 dummodo non intendatur effectus malus pra
 visus. Similiter licitè permittitur, seu non au
 fertur causa, ex qua sequitur similis effectus bo
 nus intentus, si non intendatur malus, hoc au
 tem fit, quando permittitur dubium de impe
 dimento dirimente, intenditur enim evitare
 gravissimi damni incurrendi per veritatis in
 quisitionem aut dubii detectionem, & tantum
 permittitur perplexitas, quod licitum est facere
 ne vita humana exponatur innumeris anxietatibus.
 Hinc, inquit *Schild.* licitum est acquiescere
 re sententiæ probabili, quando evidens non
 cum gravibus incommodis haberi potest.

304. §. 7. Sic dubitans, si dubium suum deteg
 re non teneatur, nec possit conjugem divert
 à petitione, tenetur ei bonâ fide petenti reddere
 debitum, utl tenet utraque sententia cum *Sando*
 supra, contra quosdam dicentes tum reddere
 non posse, & contra *Homem* dicentem posse,
 non teneri, sed ratio est, quia in perplexitate
 pars habens minus, aut minoris peccati pericu
 lum est amplectenda, erit autem gravius nega
 re contra jus, quàm reddere, licet absit jus. Quod
 si ex redditione esset periculum majoris peccati
 v. g. sacrilegii, eò quòd dubitaretur, an in Ori
 nibus fuisset, putant *Schild.* & *Arr.* tum non
 re, sed secunda sententia dicit absolutè licitè
 adcoque etiam in hoc casu.

§. 8. Si conjux dubitet, an alter sit mancipium, adulter, incestuosus &c. tenetur reddere debitum bonâ fide petenti, quia prævalet hujus de possessio, *Sanch. Vasq. Avers. Hurt. & alii cum Schild. supra contra alios*. Similiter si conjux dubitet de valore Matrimonii consummati, tenetur reddere, etiam postquam de nullitate Matrimonii agere cœpit, modò non habeat probationes in continenti paratas, *S. Anton. Palud. Sanch. l. d. 41. n. 50. Boss. Schild.* probantque ex Jure & ratione, negando enim exponit se periculo majoris peccati, quàm sit fornicatio.

§. 9. Si duo petant debitum à muliere, eò quòd dubium sit de valore Matrimonii cum utroque successivè initi, reddere non potest, nisi primo, quia possessio est pro valore primi Matrimonii & primi conjugis, uti colligitur ex decis. à n. 298.

§. 10. Conjux ordinariè, nisi essent circumstantiæ moralem certitudinem facientes, non tenetur credere conjugi asserenti se non consensisse in Matrimonium initum, aut dicenti, se post Matrimonium initum invenisse impedimentum dirimens, *Nap. Valent. Rebell. Sanch. Bonac. Dicast. Avers. q. 21. f. 2. Burgh. cent. 3. cas. 75.* de alii cum *Schild.* contra *Tabien.* quia semper est præsumptio pro consensu, qui adesse debuit, & pro valore actus, qui positus est. Attamen, licet propriè non dubitetur, debet inquirere in circumstantias, v. g. an conjux sit fide dignus, & sine passione loqui videatur ac juret, tum enim videtur prudenter dubitari posse. Quid agendum sit, si Matrimonio contracto superveniat dubium de valore ob impedimentum impotentia, dicitur à n. 787. Quid autem dicendum

dum, si Matrimonium sit adhuc contrahendum, & dubium oriatur de impotentia, de impedimento dirimente, de futura fortè invaliditate Matrimonii contrahēdi, dicitur à n. 40. 533. 796.

368. Q. 49. Quid liceat conjugī, si post initium fecerit Matrimonium incipiat dubitare de vita prioris conjugis. Casus potest sic proponi; Cajus Titiam conjugem ante annos sedecim clam deseruit. Titia ante annos 10. audit Cajum adhuc vivere, & ante 9. annos, cum nihil ampliùs audiret de Cajō, duxit Sempronium, neque scit, an vivat Cajus, an non, nec potest jam, quamvis diligentissimè inquisiverit, id rescire. Quæritur, quid liceat his conjugibus, Titia & Sempronio. D. 1. Pontius l. 7. c. 53. n. 5. Marchant. & alii putant, quamvis mortuus esset Cajus, Matrimonium cum Sempronio esse nullum, adeoque illis nullum licere, quia Clemens III. referendus n. 672. dicit, non posse contrahere aliud Matrimonium, donec certus nuntius afferatur de morte prioris mariti, adeoque videtur illam reddere inhabilem ad aliud Matrimonium. Oppositum longè probabilius docent Avers. Spor. n. 51. Magr. n. 110. & alii communiter, & clarè colligitur ex Cap. Dominus, quod referam, n. 312. Verba autem illa, non possunt, non significant Matrimonium ideo fore irritum, si mortuus sit prior conjug, sed tantum illicitum, nam & verè dicitur eum, qui vovit continentiam, non posse Matrimonium contrahere, quia quod est illicitum, censetur impossibile; attamen si contrahatur, valet. Sed præscindendo ab hoc, an vivat, vel non vivat.

309. §. 2. Si uterque malâ fide processerit, certissimum est, inquit Sanch. l. 2. d. 42. n. 8. neutrum